

„Ponia“. Šis žodis sovietmečiu nebuvo vartojamas dažnai. O dar rečiau - apibūdinti žmogų, trykštantį vidine inteligencija, ramybe, padorumu. „Ponia Renė“ - būtent taip pagarbiai vadinta viena žymiausių Panevėžio dramos teatro aktorių, režisieriaus Juozo Miltinio mokinė Regina Zdanavičiūtė. 100-osios jos gimimo metinės paminėtos Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešojoje bibliotekoje vykusiame vakare.

„Perpildyta salė - šiandien pildosi kiekvieno aktoriaus svajonė“, - pilnutėlei žmonių, susirinkusių pagerbti R. Zdanavičiūtę, salei tarė J. Miltinio dramos teatro aktorius, vakaro vedėjas Albinas Kėleris.

„Gimtadienis - ypatinga šventė. Dėkoju R. Zdanavičiūtės šeimai, likimui, kad bibliotekai suteikta garbė saugoti jos paveldą. O tai ne tik teatro ir kino vaidmenys, bet ir ryšiai - su miestu ir jo žmonėmis“, - sakė bibliotekos direktorė Greta Kėvelaitienė.

Iš skirtingų varpinių

Pagauti žmogaus esmę nėra lengva. Kita vertus, visada matome subjektyviai - savu kampu, filtruodami pro savo asmenybę ir patirtis, susitikdami skirtingais gyvenimo momentais.

Todėl toliau - skirtingos R. Zdanavičiūtės spalvos ją pažinojusių žmonių atsiminimuose.

Aktorius Petras Kežys. Ponia Renė buvo viena mėgstamiausių kolegių. Labai draugiška, šviesi, nesileisdavo į jokiais apkalbas. Tiesa, nesipasakodavo ir savo bėdų. Pas Petronaičius (R. Zdanavičiūtė buvo aktoriaus Stasio Petronaičio žmona - aut. past.) nueidavau persodinti gėlių. Paskutinį kartą su Ponia Rene susitikom jai būnant senelių namuose. „Petrai, dar ne viską aptarėm“, - sakė. Deja, taip ir nebesusitikom.

Aktorė Ligita Kondrotaitė. Netyčia tapau grimo karalienių kambario (Eugenija Šulgaitė, R. Zdanavičiūtė, Henrika Hokušaitė) kambarioke. Tai viena didžiausių mano sėkmių. Renė buvo labai svarbus žmogus - abu su vyru mane labai mylėjo. Zdanavičiūtė skyrėsi nuo Šulgaitės - įlėkdavo greičiau, tačiau po spektaklio pasilikdavo apie ją pasikalbėti. Renė nebuvo aktorė aktorė aktorė. Tai buvo asmenybė. Brandi, turtinga. Viena tų, kurioms esu labai dėkinga už tai, kad formavo mus, tada dar jaunimą. Už tai, kad aš esu aš - to lauko, virtuvės, mokyklos dalis.

Ir dar vienas prisiminimas: Poniai Renei buvo apie 80 metų. Pasižiūri į veidrodį ir atsidūsėja: „Duotų kas man 60 metų - laukais lėkčiau lėkčiau...“.

Aktorius Rudolfas Jansonas. Pamenu, kokiais 1959–1960 m. nuėjau į teatrą žiūrėti „Katės namų“. Ir išėjo ponios Renės Katytė – akių atplėšti negali: aristokratiška, inteligentiška, žaisminga... Po metų dvejų pats įstojau į J. Miltonio studiją – nuo tada su ponija Rene dirbome 48 metus. Nuostabus, komunikabilus žmogus. Niekada neišsišokdavo. Visiškai atsidavusi teatrui – lakstė po sceną net ir nepaisydama berods klubo operacijos. Turėjo nepaprastai gražų balsą – su Julija Blėdyte ir Romualda Mikalauskaite netgi suformavo tercetą, dainuodavo, dainuodavo... Net pats Miltonis spektakliams tai panaudodavo.

Režisierius Raimundas Banionis. Teko laimėti augti teatre. Trimetis atlikau pirmą savo vaidmenį – „Makbete“ šalia S. Petronaičio. Vaidinau ir šalia R. Zdanavičiūtės – „Katės namuose“ ir kt. spektakliuose. Taigi, regis, buvo puikiai pažįstama. Tačiau kada pamačiau Renę „Aukso žirge“ vaidinant Mirtį... Nė neišivaizduojat, kaip jos tada išsigandau ir bijojau!..

Vėliau su ja statėme „Ratą“. Renė vaidino anglų aristokratę, jai labiausiai patikusi frazė – „Einu persirengti vakarienei“. Sovietiniais laikais, kai neišivaizdavome jokių persirenginėjimų... Spektaklyje „Meilės laišakai“ ji puikiai vaidino su mano tėvu Donatu Banioniu. Tikras suvokimas aktorystės (visiškai skirtingai nei yra dabar) – kaip misijos.

Aktorė Asta Preidytė. Prisimenu, Renė pati man pasakojo apie į Sibirą ištremtą mamą. Matyt, jos pačios neištrėmė, nes tada buvo Gedimino Karkos žmona. Visgi tuomet visi tyliai žinojo, iš kokios tu šeimos – kas tavo šaknys. Kartu Renė buvo teatro partijos sekretorė. Gal ją saugojo ir tai?

Pamenu vieną partinį susitikimą. Didelis stalas, prie jo sėdi dviese. Liejasi tam metui būdingos garsios kalbos. Staiga atsistoja Renė (šukuosena, dideli akiniai) ir kreipiasi į mus: ne „draugai“, o „mieli kolegos“. Ir skaito tuos kliedesius plasnodama ranka. Visi kaip užhipnotizuoti greit nubalsavom už viską, ką Renė siūlė.

Stasio (Petronaičio – aut. past.) bijojo labiau nei Miltonio. Turėjo fantastišką, sakyčiau, britišką humoro jausmą. Turėdavai pasukti galvą – rimtai ji ar juokauja.

Eleonora Koriznaitė. Būdama vaikas teatre nuklysdavau į užkulisius. Čia, per „Katės namų“ spektaklį, labai nustebau: Renės Katytė skambina pianinu, tačiau klavišai kažkodėl nesispaudo! Žinoma, puiki aktorė ir žmogus, subtilaus humoro, aksominio būdo – nėra įžeidusi, įskaudinusi kito, nors pati patyrė visko. Kartą mamai (aktorė Eleonora Matulaitė (aut. past.) buvo pavesta išsiaiškinti, ko Renė norėtų jubiliejaus proga. Pasirodo, Bronės Mingilaitės-Uogintienės nutapyto portreto. Padovanojome. Įdomu, kur jis dabar...

Virginija Babkauskienė. Kartą teatre ponija Renė manęs, jaunos aktorės, tarsi juokaudama

paklausė: „Ar tau Miltinis sakė, kad su niekuo nedraugautum - tik darbas, darbas, darbas? Man irgi sakė - kai buvome jauni“. Iš jos dovanų gavau K. Stanislavskio knygą - tik vėliau supratau, ko norėjo mane pamokyti. Kartu važiuodavome gastrolių. Nervindavausi, kaip seksis. Bet ponia Renė visada globodavo, žinodavo, kur ką galima aplankyti, ką pamatyti, todėl apvedžiodavo. Su ja darydavome tris pratimus - murmurando (murmėjimas nuo žemiausio tono iki aukščiausio), kvėpavimo ir juoko.

Albinas Kėleris. 1973 m. „Mirties šokis“ - pirmas mano matytas J. Miltinio teatro spektaklis. R. Zdanavičiūtės vaidmuo mažas, bet oho. „Frankas V“ - nepamirštas šokis su Algimantu Masiuliu. Tai aktoriniai blyksniai, kurie lieka visam gyvenimui. Nepamirštas aktorinis stebuklas.

Nebuvo atlapos durys - aristokratė, santūri, disciplinuota. Kito lygmens, kitos orbitos aktorė. Kitoks nei dabar supratimas apie darbą, atsidavimas - kaip ir jos kartos kolegų.

Kartais atsidusdavo: „Senatvė - tokia kiaulystė...“. O kartais tardavo: „Viskas gerai, tik nesinori tapti rūgpienio maišeliu“.

Paskutinis jos spektaklis - „Toliau - tylą“. Buvau jo režisierius, vaidino su D. Banioniu (specialiai jiem sukurtas). Koks taktas, kokia inteligencija! Tau kaip režisieriui reikėjo tik netrukdyti. Aukštos prabos teatro žmogus.

Kita vertus, pagrindinis Renės vaidmuo - būti S. Petronaičio žmona. Didis vaidmuo, ypač žinant Stasį. Jis mėgo į ją gražiai kreiptis: „Ranukai“ ir pan. Sakydavo: „Parašysiu knygą - tu būsi pagrindinė herojė“.

Visuomenininkė Nomedą Simėnienė. Būdami atskirai su S. Petronaičiu kas 2-3 dienas vienas kitam laiškus rašydavo. Kai šis supykdamas jai užvėlavus, „drauge Zdanavičiūte“ vadindavo.

Renė nepasikeitė ir išėjusi iš teatro. Sužinojusi Alzheimerio diagnozę slapta nuo Stasio pasikvietė mane į virtuvę ir juokėsi. Renę lankiau slaugos ligoninėje. Į jos mažulytę palatą atvežė ir E. Šulgaitę, tad nuotykių būta ir čia - pavyzdžiui, kartą susipainiojo dantų protezais. Tik vienai pavyko su jais kalbėti, kitai - ne.

*****

J. Miltinio memorialiniame bute šiuo metu veikia kilnojamoji paroda „Apie gyvenimo džiaugsmą ir skausmą. Aktorei Reginei Zdanavičiūtei - 100“. Ją galima apžiūrėti iki rugpjūčio 29 d.

Asta Sarapienė

Komunikacijos specialistė

